

Contractele încheiate între profesioniști

Legea nr. 72/2013 privind măsurile pentru combaterea întârzierii în executarea obligațiilor de plată

av. Oana Albota, partener Peli Filip

În data de 5 aprilie 2013 a intrat în vigoare Legea 72/2013 privind măsurile pentru combaterea întârzierii în executarea obligațiilor de plată a unor sume de bani rezultând din contracte încheiate între profesioniști și între aceștia și autorități contractante.

Legea 72/2013 transpune în legislația națională Directiva 2011/7/UE și instituie reguli și interdicții cu privire la plățile efectuate ca remunerații pentru tranzacțiile comerciale.

Soluțiile juridice incluse în această Directivă fuseseră însă, chiar și înainte de apariția Legii 72/2013, parțial implementate prin Noul Cod Civil și OG 13/2011 (privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești), precum și prin Noul Cod de Procedură Civilă, ce a preluat reglementarea ordonanței de plată din OUG 119/2007 (privind măsurile pentru combaterea întârzierii executării obligațiilor de plată rezultate din contractele între profesioniști).

În expunerea de motive la Directiva, s-a reținut că reglementarea a izvorât din necesitatea combaterii plăților mult după scadența facturilor pentru mărfuri livrate sau servicii prestate. Conform Directivei, aceste întârzieri la plată afectează lichiditățile întreprinderilor și complică situația financiară a acestora, afectând competitivitatea și rentabilitatea întreprinderilor odată ce creditorul trebuie să obțină finanțări

av. Oana Albota, partener Peli Filip

externe din cauza efectuării cu întârziere a plăților; riscul apariției acestor efecte negative crește considerabil în perioadele de incetinire a creșterii economice, când accesul la finanțare este mai dificil.

Legea 72/2013 are așadar ca scop combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale dintre comercianți și dintre comercianți și

autorități contractante care au ca obiect furnizarea de bunuri sau prestarea de servicii, inclusiv proiectarea și execuția lucrărilor publice, a clădirilor și a lucrărilor de construcții civile. Prevederile legii se aplică doar în cazul creanțelor certe, lichide și exigibile constând în obligații de plată a unor sume de bani.

Legea exclude din sfera sa de aplicare: creanțele înscrise la masa credală în cadrul unei proceduri de insolvență și creanțele ce fac obiectul unui mandat ad-hoc, concordat preventiv ori al unei înțelegeri încheiate ca urmare a unei negocieri extrajudiciare de restructurare a datoriilor unei societăți, precum și contractele încheiate între profesioniști și consumatori.

Printre cele mai importante prevederi ale Legii nr. 72/2013 se numără

următoarele:

Modificări cu privire la termenele de plată

Atât în cazul tranzacțiilor între profesioniști cât și în cazul tranzacțiilor între profesioniști și autorități contractante, dacă părțile nu au agreeat niciun termen de plată în contract, creditorul este îndreptățit la dobânzi penalizatoare de la expirarea următoarelor termene: (i) 30 de zile calendaristice de la data primirii de către debitor a facturii sau a oricărei alte asemenea cereri echivalente de plată; (ii) dacă data primirii facturii ori a unei cereri echivalente de plată este incertă sau anterioară primirii bunurilor sau prestării serviciilor, după 30 de zile calendaristice de la recepția mărfurilor sau prestarea serviciilor; (iii) dacă legea sau contractul stabilește o procedură de recepție ori de verificare, permițând certificarea conformității mărfurilor sau serviciilor, iar debitorul a primit factura ori cererea echivalentă de plată la data recepției sau verificării ori anterior acestei date, după 30 de zile calendaristice de la data recepției sau verificării. Pentru a evita abuzurile din partea debitorilor, procedura de recepție sau verificare nu poate depăși 30 de zile calendaristice de la data recepției bunurilor sau prestării serviciilor. Părțile pot stipula în contract un termen mai mare de 30 de zile, sub rezerva că această clauză să nu fie abuzivă, în sensul Legii 72/2013.

Potrivit prevederilor Legii 72/2013, în cazul tranzacțiilor dintre profesioniști termenul contractual de plată trebuie să fie de cel mult 60 de zile. Prin excepție, părțile pot să prevadă în contract un termen mai mare de 60 de zile, sub rezerva faptului că astfel de clauze să nu fie abuzive în sensul Legii 72/2013.

▶ Potrivit prevederilor Legii 72/2013, în cazul tranzacțiilor dintre profesioniști termenul contractual de plată trebuie să fie de cel mult 60 de zile. Prin excepție, părțile pot să prevadă în contract un termen mai mare de 60 de zile, sub rezerva faptului că astfel de clauze să nu fie abuzive în sensul Legii 72/2013.

În cazul tranzacțiilor dintre profesioniști și autoritățile contractante, termenul stabilit în contract pentru executarea obligațiilor autorităților contractante nu pot fi mai mari de 30 de zile și trebuie calculate astfel cum am arătat mai sus. În mod excepțional însă, termenul contractual de 30 de zile poate fi extins până la maxim 60 de zile dacă acest termen a fost stabilit expres în contract și în documentația achiziției și este obiectiv justificat, în funcție de natura și caracteristicile specifice ale contractului, sub rezerva faptului că o astfel de clauză să nu fie abuzivă în sensul Legii 72/2013.

Legea prevede un termen legal de plată de 60 de zile și în cazul contractelor încheiate între profesioniști și instituțiile publice din domeniul sănătății și entităților publice care furnizează servicii medicale de sănătate. Protecția sporită acordată instituțiilor publice din domeniul sănătății este justificată în directiva de situație specială a multor sisteme de sănătate din Europa, acestea fiind nevoite adesea să reconcilieze nevoile individuale ale pacienților cu finanțele disponibile, aceasta în condițiile în care populația Europei îmbătrânește, speranța de viață crește și medicina avansează.

Spre deosebire de tranzacțiile dintre profesioniști, în cazul tranzacțiilor între profesioniști și autorități contractante, termenul de 60 de zile în care autoritatea contractantă trebuie să își îndeplinească obligația de plată este unul maxim și nu mai poate fi prelungit.

Regulile menționate anterior nu prejudiciază posibilitatea părților de a conveni efectuarea plății în mod eșalonat. În acest caz, dobânzile penalizatoare și celelalte despăgubiri prevăzute de prezenta lege se calculează prin raportare la suma scadentă.

Părțile nu pot conveni cu privire la data emiterii/primirii facturii

Potrivit Legii 72/2013, orice clauză prin care se stipulează un termen de emiterie/primire a facturii este lovită de nulitate absolută. Spre deosebire de directiva, unde aceasta restricție se aplică doar în cazul contractelor dintre

profesioniști și autoritățile contractante, Legea 72/2013 interzice stipularea unui termen de emiterie/primire a facturii și în cazul contractelor încheiate între profesioniști.

Considerăm ca implementarea directivei este în acest caz defectuoasă.

Legea nu reglementează clar ce pot părțile să convină și ce nu pot să convină în ceea ce privește emiteria/primirea facturii. Evident, părțile pot de exemplu să prevadă în continuare un termen de plată care să curgă de la data emiterii facturii; părțile pot în continuare lega emiteria facturii de îndeplinirea unei condiții prealabile (de exemplu certificarea prin proces verbal a calității și cantității mărfurilor livate etc.); de asemenea, în cazul unui contract cu prestații succesive, reglementarea emiterii facturii la o anumită dată calendaristică, din fiecare lună, ar trebui să fie în continuare permisă.

Intenția directivei, ce ar fi trebuit preluată întocmai de legiuitor, a fost de a interzice reglementarea prin contracte a datei primirii facturii, nu și a datei emiterii facturii, cum se menționează în lege. Obiectivul este acela ca statele membre să promoveze sisteme care asigură securitatea juridică în ceea ce privește data exactă de primire a facturilor de către debitori, inclusiv în domeniul facturării electronice, caz în care primirea facturilor poate constitui un mijloc de proba electronică.

Nivelul dobânzii legale penalizatoare. Cheltuieli suplimentare de recuperare a creanțelor

Dobânda legală penalizatoare a fost

majorată prin intermediul Legii 72/2013 în cazul raporturilor dintre profesioniști și între aceștia și autoritățile contractante de la nivelul ratei dobânzii de referință plus patru puncte procentuale (cum era reglementată în OG 13/2011), la nivelul ratei dobânzii de referință plus opt puncte procentuale.

Separat față de dobânzile penalizatoare, creditorul este de asemenea îndreptățit la plată de daune interese pentru cheltuielile realizate cu recuperarea creanței. Prin lege se stabilește o valoare minimă a acestora de 40 de euro, însă la această sumă (ce vizează de fapt cheltuielile de recuperare interne și costurile administrative) se pot adăuga alte cheltuieli de recuperare, în special cheltuielile suportate de creditorii în vederea angajării unui avocat sau a unei firme de colectare a creanțelor, cheltuielile aferente unor eventuale proceduri de executare silită.

Clauzele calificate de lege ca abuzive și sancționate cu nulitatea absolută

Legea 73/2013 instituie o prezumpție absolută cu privire la natura abuzivă a anumitor tipuri de clauzele contractuale, acestea fiind lovite de nulitate absolută, fără să mai fie necesară verificarea circumstanțelor specifice ale clauzei. Este vorba despre clauzele care:

➤ exclud posibilitatea aplicării de dobânzi penalizatoare sau stabilesc dobânzi penalizatoare inferioare dobânzii legale penalizatoare;

➤ fixează o obligație de punere în întârziere pentru a opera curgerea dobânzilor;

➤ prevăd un termen mai mare de la care creanța produce dobânzi decât cel prevăzut în lege, i.e. 30 de zile, respective 60 de zile (temenul maxim de plată pentru executarea obligațiilor

autorităților contractante);

➤ fixează, în contractele dintre profesioniști și autorități contractante, un termen de plată mai mare de 60 de zile;

➤ elimină posibilitatea plății de daune-interese suplimentare;

➤ stabilesc un termen pentru emiteria/primirea facturii.

În funcție de situația concretă a cauzei, instanțele pot califica ca fiind abuzive și alte tipuri de clauze decât cele menționate anterior, lista nefiind exhaustivă. Scopul directivei a fost acela de a interzice abuzul în materie de libertate contractuală în dezavantajul creditorilor. În acest sens, orice clauză contractuală sau practică care se abate grav de la bunele practici comerciale și este contrară bunei credințe și corectitudinii ar trebui considerate inechitabile pentru creditor.

Rămâne de văzut în ce măsură prevederile Legii 72/2013 referitoare la clauzele abuzive vor afecta posibilitatea părților de a agreea în contracte o limită maximă a dobânzii penalizatoare sau o limită maximă a daunelor interese suplimentare rezultate din cheltuielile cu recuperarea creanțelor.

Intrarea în vigoare și aplicarea legii în timp

Legea 72/2013 a intrat în vigoare în data de 5 aprilie 2013 și se aplică doar în cazul contractelor încheiate după intrarea sa în vigoare, în timp ce în cazul contractelor încheiate anterior vor continua să se aplice vechile reglementări. Cu titlu de excepție însă, prevederile referitoare la sancționarea cu nulitatea absolută a clauzelor abuzive și cu privire la răspunderea patrimonială pentru prejudiciile cauzate de clauzele și practicile abuzive se vor aplica și în cazul contractelor în derulare, încheiate anterior intrării în vigoare a Legii 72/2013. |